

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta VN/12457/2020

STM on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain (ns. EESSI-laki) ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esitys on valmisteltu yhdessä Eläketurvakeskuksen ja Kelan kanssa.

Eläketurvakeskuksen kanta

Eläketurvakeskuksen toimivaltaan liittyvät muutosehdotukset

Sovellettavaa lainsäädäntöä koskeva A1-todistus voidaan tarvittaessa antaa nykyisin myös tilanteissa, joissa työntekijä tai yrittäjä kuuluu sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen 883/2004 (perusasetus) pääsäännön mukaisen työs-kentelyn perusteella työs-kentelymaan sosiaaliturvaan. Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:ää (ETK-laki) ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että Eläketurvakeskuksella on toimivalta antaa kyseinen todistus myös ns. pääsäännön mukaisissa tilanteissa.

Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan tarkennus on välttämätön, jotta Eläketurvakeskuksen toimivalta antaa A1-todistus myös pääsäännön mukaisessa tilanteessa olisi selvä.

EESSI-lain ja ETK-lain säännöksiä, jotka koskevat sosiaali- ja terveysministeriön sekä Eläketurvakeskuksen tehtäviä ja toimivaltoja, ehdotetaan muutettavaksi sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien poikkeuslupa-asioiden osalta perusasetuksen 16 artiklan mukaisissa sekä Suomen ja Yhdysvaltojen välisen sosiaaliturvasopimuksen mukaisissa tilanteissa. Muutosehdotukset tarkoittavat sitä, että Eläketurvakeskus voisi jatkossa antaa myös poikkeuslupa-asioissa muutoksenhakukelpoisen päätöksen sekä sopia poikkeusluvasta Suomen Yhdysvaltojen välisen sosiaaliturvasopimuksen mukaisissa tilanteissa.

Eläketurvakeskus pitää muutosehdotuksia perusteltuina hallituksen esityksen perusteluiden mukaisesti mm. sen vuoksi, että sosiaali- ja terveysministeriö ei ole EESSI:ssä mukana.

EU-jäsenvaltion laitos voi periä aiheettomasti maksamaansa etuutta myös toisen jäsenvaltion takautuvasti myönnettävästä eläkkeestä. EESSI-lain

säännöksiä Eläketurvakeskuksen tehtävistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Eläketurvakeskus ei enää toimittaisi Suomessa asuvien henkilöiden EU-eläke-hakemusprosessin yhteydessä eri toimivaltaisten laitosten aiheuttamasti maksamaa etuutta koskevia vaatimuksia toisiin jäsenvaltioihin. Jokainen sosiaaliturvalaitos Suomessa hoitaisi pyynnön itse ja toisen jäsenvaltion toimivaltainen sosiaaliturvalaitos maksaisi takautuvan eläkkeen suoraan suomalaiselle laitokselle.

Eläketurvakeskuksen pitää muutosehdotusta perusteltuna, kun siirrytään sähköiseen tietojen vaihtoon EU-maiden välillä. Menettely vastaa perusasetuksen täytäntöönpanosetuksen 987/2004 säännösten mukaista menettelyä.

Lisäksi Eläketurvakeskus toteaa, että jatkossakin EESSI-lain mukaan Eläketurvakeskuksen tehtävänä on toimittaa toisista EU-maista tulevat maksamattomien vakuutusmaksujen perintäpyynnöt ulosottovirastolle. Eläketurvakeskus esittää, että EESSI:n käyttöönoton jälkeen selvitettäisiin mahdollisuus siihen, että kyseinen perintätehtävä siirrettäisiin ulosottovirastolle. Nykyinen tehtävä sopii huonosti muihin Eläketurvakeskuksen toimeenpanotehtäviin ja sillä ei myöskään ole riittävää osaamista eikä toimivaltuuksia, joita tehtävän toimeenpano edellyttää.

Yhteispistettä koskevat muutosehdotukset

Ehdotuksessa tarkennettaisiin Kelan tehtäviä ja vastuuta yhteyspisteen tietojärjestelmäpalvelun ylläpitäjänä huomioiden yleisestä tietosuojasetuksesta aiheutuvat velvoitteet. Kela toimii yleisen tietosuojasetuksen 28 artiklan mukaisena henkilötietojen käsittelijänä ja käsittelisi henkilötietoja rekisterinpitäjien lukuun. Ehdotuksen mukaan Kela kuitenkin toimisi rekisterinpitäjänä yhteyspisteelle tuottamansa henkilöiden tunnistuspalvelun osalta.

Eläketurvakeskus pitää perusteltuna tarkentaa Kelan tehtäviä ja vastuita yhteyspisteen ylläpitäjänä. Lisäksi Eläketurvakeskus pitää välttämättömänä ehdotusta siitä, että Kela toimisi rekisterinpitäjänä yhteyspisteelle tuottamansa tunnistuspalvelun osalta. Ilman kyseistä säännöstä Kela ei voisi tallentaa tunnistamiensa henkilöiden tietoja, jolloin sama henkilö jouduttaisiin tunnistamaan useamman kerran. Tästä aiheutuisi mm. turhia kustannuksia, kuten hallituksen esityksessä todetaan.

Eläketurvakeskus

Maijaliisa Takanen

Jaana Rissanen